

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ซึ่งสรุปผลการวิจัยโดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. การอภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมและเป็นรายด้าน

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมและ เป็นรายด้าน

2. สมมติฐานการวิจัย

ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวครธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 242 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 2,384 คน จำแนกเป็น

- 1) โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1,393 คน
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 667 คน
- 3) โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 324 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สุ่มจากประชากรแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียนและใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด . 2543 : 40) หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 331 คน จำแนกเป็น

- 1) โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 193 คน
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 93 คน
- 3) โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 45 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวครธานี เขต 3 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำไปทดลองใช้ในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.92 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 48 ข้อ ดังนี้

- 2.1 ด้านทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน จำนวน 12 ข้อ
- 2.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 12 ข้อ
- 2.3 ด้านภาวะผู้นำ จำนวน 12 ข้อ
- 2.4 ด้านบุคลิกภาพ จำนวน 12 ข้อ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำหนังสือขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ทำหนังสือขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียน และขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามจากครูผู้สอน 331 ชุดและได้รับคืนทั้งหมด เป็นฉบับสมบูรณ์ จำนวน 331 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง
2. ความคิดเห็นคุณลักษณะที่เป็นจริงโดยรวมและรายด้าน แยกตามขนาดโรงเรียน
3. ความคิดเห็นคุณลักษณะที่เป็นจริงรายข้อ แยกตามขนาดโรงเรียน
4. ความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้าน แยกตามขนาดโรงเรียน
5. ความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์รายข้อ แยกตามขนาดโรงเรียน
6. เปรียบเทียบความคิดเห็นคุณลักษณะที่เป็นจริงตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน
7. เปรียบเทียบความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

5. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียน มีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 3.66$) และด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.64$) มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 3.48$) และด้านทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน ($\bar{X} = 3.47$) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความรู้เกี่ยวกับงานธุรการ ($\bar{X} = 3.70$) มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.63$) และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.61$)

1.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 11 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ยึดมั่นในคุณธรรมของศาสนาที่ตนเองนับถือ ($\bar{X} = 3.98$) มีกริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย ($\bar{X} = 3.63$) และไม่ชักชวนไปในทางเสื่อมเสียหรือเกี่ยวข้องกับอบายมุขต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.76$)

1.3 ด้านภาวะผู้นำ พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ กล้ารับผิดชอบในผลของงานไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น ($\bar{X} = 3.49$) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.44$) และบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ($\bar{X} = 3.39$)

1.4 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 10 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แต่งกายสะอาด สุภาพเหมาะสมกับวัยและ กาลเทศะ ($\bar{X} = 4.11$) มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรงสมกับวัย ($\bar{X} = 3.84$) และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 3.60$)

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนในทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีความคิดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน และด้านบุคลิกภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านภาวะผู้นำ แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนมีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.57$) ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.53$) และด้านทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

3.1 ด้านทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 8 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับมากระวังลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.63$) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.60$) และมอบหมายงานให้บุคลากรได้เหมาะสม ($\bar{X} = 4.59$)

3.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 8 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับมากระวังลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.70$) ยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงาน ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และตรงต่อเวลาและรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X} = 4.65$) และมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ($\bar{X} = 4.59$)

3.3 ด้านภาวะผู้นำ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 9 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับมากระวังลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ($\bar{X} = 4.70$) ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดี ($\bar{X} = 4.63$) และกล้ารับผิดชอบในผลของงานไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น ($\bar{X} = 4.59$)

3.4 ด้านบุคลิกภาพ มี 12 ข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 10 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับมากระวังลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แต่งกายสะอาด สุภาพเหมาะสมกับวัยและกาลเทศะ ($\bar{X} = 4.68$) กล้าคิดกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง ($\bar{X} = 4.66$) และเป็นผู้บริหารงานแบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.64$)

4. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนในทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุคธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีความคิดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ และด้านบุคลิกภาพ

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ทัศนะของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะที่เป็นจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามทัศนะและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในทุก ๆ ด้าน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เป็นเพราะผู้บริหาร โรงเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลาย ๆ ด้าน คือ มีทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน รู้รอบภารกิจงานและมีความสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมรัก เมตตา เอาใจใส่ดูแลเด็กนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรับผิดชอบสูงและตรงต่อเวลา มีภาวะผู้นำ สามารถโน้มน้าวให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานและให้ความร่วมมือ ตลอดทั้งสามารถดึงชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมพัฒนาการศึกษา ตัวผู้บริหารเองเป็นผู้มีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบปฏิภาณดี มีบุคลิกภาพดี เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและชุมชน มีวิสัยทัศน์ มีความเป็นมิตร อุ่มเอี่ยมแจ่มใสเปิดเผย ไม่ถือตัว ซึ่งสอดคล้องกับ วิรุฬห์ แสงทอง (2544 : 60) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนวัดตะพงนอกตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนวัดตะพงนอก พบว่า คุณลักษณะเป็นจริง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนต่อคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า

1.1 ด้านทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริง มีระดับทัศนะอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นอันดับ 4 ส่วนคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ มีระดับทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นอันดับ 4 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนมีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถและใช้ทักษะการบริหารแก่ครูอาจารย์และบุคลากรในโรงเรียนอยู่เป็นประจำ จะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ขวนขวายหาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอมีความรู้ความเข้าใจในข้อกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโรงเรียนอย่างแม่นยำและชัดเจน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับนโยบายการศึกษาของชาติในทุกระดับ มีความสามารถในการบริหารงานตามกรอบภารกิจของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเรียนรู้วิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่และนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ว่าที่ ร.อ.สงวน เรือนโรสง (2544 : 126) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการและด้านความสามารถในการบริหาร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิสุทธิ แก้วคำ (2547 : 88) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาของครูอาจารย์ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย และพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านทักษะอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริง มีระดับทักษะอยู่ในระดับมาก และเป็นอันดับ 2 ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีระดับทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นอันดับ 1 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนอยากเห็นผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตนให้เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ โดยเป็นแบบอย่างที่ดีตามกรอบศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย แก่ครู นักเรียนและชุมชน มีความรับผิดชอบสูงและตรงต่อเวลา มีความรักความเมตตาเอาใจใส่ ดูแล เอื้ออาทร ความทุกข์ ความสุขของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน เพราะผู้บริหาร ที่มีคุณธรรมจริยธรรม อันดีงามจะทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความราบรื่น มีประสิทธิภาพ ผู้ได้บังคับบัญชา จะปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและเต็มใจ ผู้บริหารจะต้องแสดงออกถึงการเป็นผู้มีคุณธรรมซึ่งสังเกตได้จากการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งผู้บริหารมีหน้าที่แนะนำ ตักเตือน ควบคุม กำกับ ดูแลบุคลากรในโรงเรียน การที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้ผลดี ผู้บริหารจะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มิฉะนั้น คำแนะนำตักเตือนหรือการควบคุม กำกับ ดูแลของผู้บริหารจะขาดความสำคัญ ไม่เป็นที่ยอมรับศรัทธาของผู้ได้บังคับบัญชา ชุมชนและบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารที่ปฏิบัติตน

ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา จะส่งผลต่อการยอมรับศรัทธาต่อตัวผู้บริหาร และ การบริหารงานโรงเรียนทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติงานตามได้ด้วยความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนีย์ บุญทิม (2542 : 106-107) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในช่วงปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2539-2550) ตามความคาดหวังของผู้บริหารและครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 6 และพบว่า ความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมสูง เพราะคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้บริหารให้มีพฤติกรรมแต่สิ่งที่ดีงาม ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจงรักภักดีและมีศีลธรรม

1.3 ด้านภาวะผู้นำ พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริง มีระดับทัศนะอยู่ ในระดับปานกลาง และเป็นอันดับ 3 ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีระดับทัศนะอยู่ ในระดับมากที่สุด และเป็นอันดับ 3 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเป็นความคาดหวังของครูผู้สอน ต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียน ใช้ศิลปะในการจูงใจให้ผู้ได้บังคับบัญชา ให้มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและพัฒนาสู่วิชาชีพ ผู้บริหารเองเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบ ปฏิภาณดี มีมนุษยสัมพันธ์ดีสามารถประสานงานดึงชุมชน บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานและการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ ซึ่งภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของโรงเรียน บทบาทสำคัญของผู้บริหารหรือผู้บริหาร คือเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก จูงใจ ริเริ่ม ประนีประนอมและประสานงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) และอำนาจบารมี (Power) เป็นเครื่องมือในลักษณะเป็นพิธีการ(Formal) และไม่เป็นพิธีการ (Informal) เพื่อให้เกิดพลังร่วมของกลุ่มหรือทีมงานในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ นิรันดร หมั่นสุข (2543 : 173) ซึ่งได้ศึกษา พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนพฤติกรรมภาวะผู้นำที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริง มีระดับทัศนะอยู่ ในระดับมาก และเป็นอันดับ 1 ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีระดับทัศนะอยู่ ในระดับมากที่สุด และเป็นอันดับ 2 เนื่องจาก ครูผู้สอนมีทัศนะว่า บุคลิกภาพคือภาพลักษณ์ที่ผู้บริหารจะต้องแสดง

ออกต่อสาธารณะชน ทางด้านร่างกาย อารมณ์ และพฤติกรรมที่เป็นลักษณะนิสัยประจำตัวที่น่าเลื่อมใส น่าเคารพศรัทธา และศุติ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารต้องมีหรือสร้างขึ้นในตัวผู้บริหารจนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและชุมชน มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส คบง่าย เปิดเผย ไม่ถือตัว ซึ่งผู้ได้บังคับบัญชา นักเรียนและชุมชนสามารถสัมผัสได้ด้วยการมองเห็น การฟังและการได้ร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับ นภัทร ชินวงศ์ (2545 : 74) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ ในทัศนะของครูอาจารย์โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นจริง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย การที่ระดับทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกันแสดงให้เห็นว่า จากสภาพการบริหารและการจัดการศึกษาตามโครงสร้างใหม่ของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการไปยังโรงเรียนโดยตรง โรงเรียนมีอำนาจเปิดเสรี มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและ การจัดการ บทบาทหน้าที่ของ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป การกิจเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงสามารถบริหารงานในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการบริหารงานและการพัฒนาการศึกษาให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและบรรลุผลตามที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรุพห์ แสงทอง (2544 : 70-71) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนวัดตะพงนอกตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนวัดตะพงนอก พบว่า มีทัศนะต่อผู้บริหารโรงเรียนในคุณลักษณะที่เป็นจริงโดยรวม แตกต่างกัน ส่วนทัศนะต่อผู้บริหารโรงเรียนในคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวม แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงาน พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริงของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีทัศนะแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับทัศนะมากกว่าครูผู้สอนในโรงเรียนเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไป

ตามสมมติฐาน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีลักษณะแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับทักษะมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร ยังไม่สามารถที่จะเชื่อมโยงกันได้อย่างทั่วถึง เพราะฉะนั้นครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน จึงมีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ไม่เท่ากัน จึงมีทักษะที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ว่าที่ ร.อ.สงวน เรือนไธสง (2544 : 126) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการและด้านความสามารถในการบริหารแตกต่างกัน

2.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทักษะต่อคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีลักษณะแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับทักษะมากกว่าโรงเรียน ขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กปฏิบัติงาน ใกล้ชิดกับผู้บริหารมากกว่าครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นว่าการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามกรอบศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย ความเป็นผู้มีควมรับผิดชอบสูงและตรงต่อเวลา การให้ความรักความเมตตา เอาใจใส่ดูแล เอื้ออาทรความทุกข์ความสุขของนักเรียนและผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารควรปฏิบัติอย่างยิ่ง ส่วนครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีโอกาสใกล้ชิดผู้บริหารน้อยกว่า และมีระดับทักษะ มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ ว่าที่ ร.อ.สงวน เรือนไธสง (2544 : 128) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ด้านภาวะผู้นำ พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทักษะต่อคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แม้จะมีขนาดแตกต่างกันแต่งานในการกิจที่ต้องปฏิบัติมีกรอบงาน 4 งาน เหมือนกัน ไม่ว่าจะปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใดก็ตามต่างมุ่งปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิรันดร หมั่นสุข (2543 : 186) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำ ที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หนองคาย ตามทัศนะของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีทัศนะแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับทัศนะ มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐาน ที่เป็นเช่นนี้เพราะครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมองว่าผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถโน้มน้าวให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือ ร่วมใจ ในการ ปฏิบัติงานที่มอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นที่ปรึกษาและสามารถปกปิดความลับของ ผู้ได้บังคับบัญชา เป็นที่พึ่งของเพื่อนร่วมงานได้ ทำให้ผู้ร่วมงานมีขวัญ กำลังใจ และเป็นผู้มี มนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถประสานงานกับชุมชน บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เป็น อย่างดี ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายในการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุผลตามที่ วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ว่าที่ ร.อ.สงวน เรียงไธสง (2544 : 129) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านภาวะผู้นำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีทัศนะต่อ คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับทัศนะ มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีทัศนะแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับทัศนะมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ ว่าที่ ร.อ.สงวน เรียงไธสง (2544 : 122) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

7.1.1 จากผลการศึกษาที่ค้นพบ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน จึงควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปพัฒนาปรับปรุงคุณลักษณะของผู้บริหารให้อยู่ในระดับมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบประเด็นที่ควรดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา ดังนี้

1) ด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงาน ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการให้ผู้บริหารมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงานของโรงเรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมอบหมายงานให้บุคลากรได้เหมาะสมมากที่สุด

2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการให้ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงาน ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานมากที่สุด

3) ด้านภาวะผู้นำ ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการให้ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดี และกล้ารับผิดชอบในผลของงานไม่โยนความผิดให้ผู้ร่วมงาน

4) ด้านบุคลิกภาพ ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการให้ผู้บริหารแต่งกายสะอาด สุภาพเหมาะสมกับวัยและกาลเทศะ กล้าคิด กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง และเป็นผู้บริหารงานแบบประชาธิปไตยมากที่สุด

7.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ควรจัดทำหลักสูตรและจัดการอบรมผู้บริหารโรงเรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่เสนอแนะ และนำข้อสนเทศไปใช้ในการบริหารงานบุคคล ปรับปรุงเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด โดยมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

7.1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนให้เป็นผู้บริหารดีเด่น เป็นผู้บริหารต้นแบบต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประกอบด้วย การฟังความคิดเห็นเพียงฝ่ายเดียวอาจไม่ยุติธรรม และจะได้ความคิดเห็นจากหลายฝ่าย

7.2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น หรือได้รับเกียรติบัตรดีเด่นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นรูปแบบการพัฒนาสู่ความเป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษาแก่ผู้บริหารสถานศึกษาอื่นต่อไป

7.2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร สู่มีอาชีพ เพื่อจัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ก้าวไปสู่มีอาชีพ โดยสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก

7.2.4 ควรศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียน โดยใช้ตัวแปรอื่น ๆ เช่น ประสบการณ์ วุฒิทางการศึกษา เพศ อาชีพ กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและ องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในภาพที่กว้างขึ้น